

Unge og eldre bilførere mest utsatt

Nye trafikkskadetall fra forsikringsselskapene, Statens Vegvesen og Statistisk Sentralbyrå (SSB) bekrefter at de yngste og de eldste bilførerne fortsatt er farligst bak rattet. Menn er generelt sterkest representert i skadestatistikken, og spesielt de yngste.

Tall fra SSB viser at antall drepte og skadde bilførere og bilpassasjerer uansett alder heldigvis viser en tydelig nedgang de siste årene. Dette har trolig sammenheng med sikrere biler, bedre veistandard og trafikksystemer, og sannsynligvis også bedre kjøreopplæring.

Alder og kjønn betyr fortsatt mye

Det er fortsatt store forskjeller i skaderisiko mellom aldersgruppene. Dette kommer fram både ved sammenlikning av antall trafikkskader i forhold til kjørt distanse i hver aldersgruppe (hyppighet) og ved ditto sammenlikning av gjennomsnittlig skadestørrelse (alvorlighet).

Tall fra Trafikkøkonomisk Institutt og Statens Vegvesen viser at skadehyppigheten er spesielt stor for den yngste aldersgruppen, fra 18 til 24 år. Risikoen avtar deretter tydelig med økende alder, inntil den øker noe igjen fra 65 år og oppover. Se figur i faktaboksen. Resultatene harmonerer med forsikringsselskapenes gjennomsnittsbetraktninger for de tre siste årene.

Kjøreerfaring forklarer ikke alt

Noe av forklaringen på økt skaderisiko blant de yngre er redusert kjøreerfaring. Men det forklarer ikke alt. Forskningsresultater fra seniorforsker Dagfinn Moe ved SINTEF, viser at området i hjernen der dømmekraften sitter ikke ferdig utviklet før man er rundt 25 år. Moe mener at de unge er farlige både for seg selv og andre de første årene etter at de får førerkortet. Det skyldes ikke bare ungdommelig overmot og manglende erfaring. Evnen til å overveie risiko og mulige alternativer og evnen til å planlegge framover er heller ikke helt på plass.

Gjennomsnittsskaden viser alvorligheten

Gjennomsnittlig skadestørrelse sier noe om hvor alvorlige skadetilfellene er når de først inntreffer. For alle grupper ligger gjennomsnittlig materiell skade på drøyt 19.000 kroner, egenandeler og personskadeerstatninger ikke medregnet.

Tallene går også her i disfavør av de yngste. Gjennomsnittsskaden for de mellom 18 og 24 år er drøyt 21.000 kroner, eller nesten 18 prosent høyere enn gjennomsnittet for aldersgruppene med lavest risiko (25-64).

Videre blir forskjellene også på dette området spesielt store når tallene også brytes ned på kjønn. Eksempelvis var gjennomsnittsskaden for menn mellom 18 og 24 år på nesten 23.000 kroner mens den er på litt over 18.500 kroner for kvinner i samme alder. Det utgjør en forskjell på drøyt 18 prosent.

Færre unge tar førerkort

I 2012 hadde drøyt 273.000 unge under 25 år førerkort for personbil, litt flere menn enn kvinner. Men nå ser trenden ut til å være at færre unge går opp til førerprøven. Bare 43 prosent av 18-åringene i Norge tok i fjor førerkort for bil. Korrigert for fødselstallene er det ni prosent færre enn for bare seks år siden, viser tall fra Statens Vegvesen.

Vegvesenet mener at spesielt byungdom venter med førerkortet. Forklaringen er trolig gode tilbud når det gjelder kollektivtrafikk i urbane strøk. Dermed reduseres behovet for å kjøre bil. Ungdom bosatt i byene prioriterer trolig i større grad utdanning og bolig, framfor å få seg førerkort snarest mulig.

Økt risiko også blant eldre

Bilen øker livskvaliteten til de eldre. Når helsa blir dårligere, blir gjerne bilen enda viktigere enn den var tidligere. Selv om mange eldre stort sett er forsiktige i trafikken, er de likevel overrepresentert i ulykkesstatistikken. Trafikkbildet endrer seg også så raskt at det er krevende å tilpasse seg de stadig nye utfordringene.

Statistikken viser at risikoen for trafikkulykker er aller lavest ved 40-50 årsalderen, deretter øker den for hvert år.

Kroppen ikke like robust lenger

Ulykker med eldre trafikanter får ofte et mer alvorlig utslag enn ulykker med yngre trafikanter, fordi kroppens tåleevne blir mindre med årene. Yngre, friske personer tåler større belastninger.

Fører korteksplosjon

I 1980 hadde 20 prosent av befolkningen over 65 år førerkort. I dag har andelen økt til 70 prosent, og den vil bare fortsette å øke. Det blir stadig flere eldre i befolkningen, samtidig holder de seg friske lenger. Statens Vegvesen har tatt konsekvensen av dette og tilbyr eldre bilførere kurs for bedring av kjøreferdigheten; **Bilfører + 65**. (Se nettsidehenvisningen nederst.)

Ulykkesårsaker hos de eldste og yngste

Ulykker med eldre skiller seg fra andre ved at de stort sett ikke skyldes høy fart eller annen ekstrematferd, men at eldre mennesker oftere gjør feil i planlagte trafikksituasjoner.

En rapport fra Transportøkonomisk Institutt som har tatt for seg dødsulykker med førere over 75 år, viser tre funn som skiller seg tydelig ut:

- **fortgjengerulykker** der føreren ikke har oppdaget fortgjengeren i tide (fortgjenger er som oftest også eldre)
- **venstresving i kryss** der den eldre har hatt vikeplikt og enten ikke har sett kryssende kjøretøy eller har feilvurdert avstand og fart
- **utforkjørings- og møteulykker** der føreren har mistet bevisstheten, helt eller delvis, på grunn av sykdom eller trøtthet

Forsikringsselskaperens skadetall tall viser ellers at rygging er en stor utfordring for de eldste bilførerne, mens påkjøring bakfra er mest typisk for de yngre.

Stein Haakonsen

FAKTA

1. Trafikkskadestatistikk fra Finans Norge – TRAST

Tabell: Gjennomsnittserstatninger fordelt på kjønn og alder

Begge kjønn			
Alder	Erstatning (1.000)	Antall	Snittskade
-24	1 557 116	73 110	21 298
25-34	1 841 836	100 009	18 417
35-49	3 658 645	201 297	18 175
50-64	3 032 637	168 423	18 006
65 -	2 389 212	121 938	19 594
Menn			
Alder	Erstatning (1.000)	Antall	Snittskade
-24	1 098 932	48 404	22 703
25-34	1 216 399	62 758	19 382
35-49	2 294 196	121 584	18 869
50-64	2 003 287	107 192	18 689
65 -	1 665 407	82 324	20 230
Kvinner			
Alder	Erstatning (1.000)	Antall	Snittskade
-24	458 184	24 706	18 545
25-34	625 436	37 251	16 790
35-49	1 364 449	79 713	17 117
50-64	1 029 350	61 230	16 811
65 -	723 805	39 614	18 271

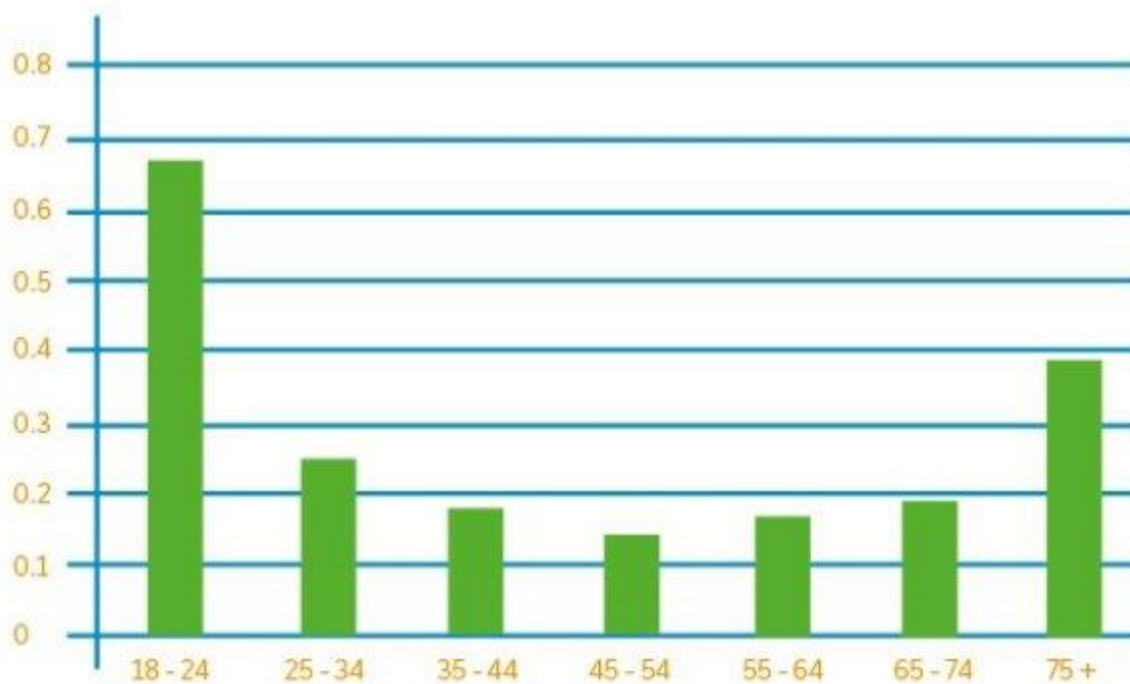
Datauttrekk: Gjennomsnittserstatninger 2011-2013. Personskader utelatt.

Kilde: Trafikkskadestatistikk fra forsikringsselskaperne - TRAST

Se lenke til interaktivdatabase over trafikkskadestatistikk fra forsikringsselskaperne.

2. Trafikkskadestatisikk fra Statens Vegvesen

Tabell: Antall trafikkskader i Norge per million kjørte vognkilometer

Datauttrekk: Skadehyppighet per million kjørte kilometer.

Kilde: Trafikkøkonomisk Institutt - TØI

Se lenke: <http://www.vegvesen.no/Forerkort/Foreropplaering/Bilforer65pluss/Skaderisiko>